

Article Arrival : 11/08/2020

Published : 27.09.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2624>Reference Gökalp, L. (2020). "Türkiye'de 1990-2020 Tarihleri Arasında Müzelerdeki Buluntu/ Eserlerden Yararlanarak Arkeoloji Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue:70; pp:4189-4204

TÜRKİYE'DE 1990-2020 TARİHLERİ ARASINDA MÜZELERDEKİ BULUNTU/ ESERLERDEN YARARLANARAK ARKEOLOJİ ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

In Turkey, Between 1990-2020 Examining Advantage Of The Finds Made In The Field Of Archeology Artifacts In Museums Graduate Theses

Öğr. Gör. Latif GÖKALP

Yozgat Bozok Üniversitesi, Şefaattli MYO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, /TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0585-991X>

ÖZET

Türkiye'de 1990-2020 yılları arasında yapılmış müzelerdeki buluntu/eserlerden yararlanarak yapılan lisansüstü tezleri çeşitli değişkenlere göre incelemek, bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Çalışmadaki veriler doküman incelemesi sonucunda toplanmıştır. Araştırmanın evrenini; Arkeoloji Anabilim Dalı ile Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalında, müzelerdeki buluntulardan yararlanarak yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; tez başlığında açıkça müzelerdeki buluntulardan yararlanıldığı belirtilen, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında, bulunan 1990-2020 yılları arasında yapılmış, erişilen 133 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Erişilen tezlerin yılları, üniversitelere göre dağılımları, müzeler ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımları, en çok çalışılan buluntuların dağılımları, buluntunun ait olduğu döneme göre dağılımlarını değerlendirmek amacıyla bir içerik formu oluşturulmuştur. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılan bulgulara göre 1990 yılından 2020 yılına kadar geçen 30 yıllık zaman diliminde; 122 yüksek lisans seviyesinde, 11 ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 133 lisansüstü tez yapılmıştır.

Bulgular dikkate alındığında yükseköğretim kurumları daha az çalışılmış buluntu/eserlere yönelik araştırma yaptırabilir. Köklü üniversitelere göre yeni sayılabilecek 2006 ve sonrasında kurulan ve arkeoloji bölümü aktif olan üniversitelerin de bu konularda çalışmaları teşvik etmeleri gerekir. Bir müzede aynı buluntunun iki farklı teze konu olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda tekrür çalışmaların önüne geçme adına lisansüstü tez konusu belirlenirken daha titiz bir araştırma yapılmalıdır. Bu araştırma hem akademik personel için hem de lisansüstü tez çalışması yapacak öğrenciler için bir nitel veri sunduğundan, çalışılmamış ya da daha az çalışılmış buluntu/eserin tespitine yönelik referans kaynağı olacak ve bu alanlara yönelimi sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Müze, Buluntu, Tez İnceleme, Nitel araştırma.

ABSTRACT

In Turkey, between the years 1990- 2020 examining finds in the museum made which benefiting from the work done according to various variation to postgraduate thesis which benefit from, its create the objective of this research. The research is a qualitative research. The data in the study were collected at the end of the document review. The universe of the research creates postgraduate theses in the archeology and archeology and art history department by making use of the finds in the museums. The sample of the research have been conducted between 1990 and 2020 in the national thesis center database of the higher education board, which is clearly stated to benefit from the finds in the museum, this constitutes 133 postgraduate theses accessed. A content form has been created in order to evaluate the years of thesis accessed, distribution by universities, distribution by museums and museums, distribution of the most studied finds, distribution according to the period of the find. Content analysis method was used from the analysis of the data. According to the information reached, in the 30-year timeframe from 1990 to 2020, A total of 133 master's theses have been prepared, which 122 are master's and 11 are doctoral level.

When these findings consider, higher education institutions can research on less studied finds / works. According to rooted universities, Universities which were founded in 2006 and later, can be considered new, and being archeology department is active, should also encourage studies on these issues. In a museum, it was detected that the same find was the subject of two different theses. In this sense, in order to prevent repetition studies, a more rigorous research should make while determining the subject of the graduate thesis. Since this research provides a qualitative data for both academic staff and students who will conduct postgraduate thesis study, this will be the reference source for the detection of unworked or less studied finds / artifact and this will provide orientation to these areas.

Keywords: Archeology, Museum, Find, Thesis Review, Qualitative research

1.GİRİŞ

Müzeler, kültürel mirasın nesilden nesile aktarılmasında en önemli bir işleve sahiptir. Çünkü müzelerin dün ile bugün arasında köprü kurma özelliği bulunmaktadır. Bunu yaparken tarihi geçmişi mevcut olan çeşitli buluntu, eser ve kültürel öğeleri bir araya getirerek, koruyarak, bazen de aslına sadık kalarak onarma yoluna giderek günümüzde insanlığın hizmetine sunar.

Bilgi çağına geçiş süreci olarak adlandırabilecek günümüzde vuku bulan gelişmeler tüm alan ve kurumları bir şekilde etkilediği gibi müzeleri de bu anlamda etkilemiştir. Böylece müzelerin varoluş sebepleri tekrardan sorgulanmış, amaçları yeniden belirlenerek, hizmetleri bilgi toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden biçimlendirilmiştir.

International Council of Museums (2007) müzeyi 1946 yılında; sanatsal, teknik, bilimsel, tarihi ya da arkeolojik materyalden oluşan tüm koleksiyonları içeren yerler olarak ifade etmiştir. 2007 yılında ise eğitim, araştırma ve faydalanma amacıyla insanlığın ve çevresinin somut ve somut olmayan mirasını sağlayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen; halka açık, daimi olarak toplumun ve onun gelişiminin hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak belirtmiştir. Yaşanan gelişmeler, ICOM (2007)'un müze kavramını yeniden gözden geçirmesine neden olmuş ve iki farklı zaman diliminde (2007-1946) yaptığı tanımların ortaya koyduğu gibi müzeler sadece nesnelere toplandığı ve saklandığı mekânlar değil aynı zamanda, somut ve somut olmayan kültürel mirasa dair elde ettiği bilgiyi paylaşarak toplumun ilerlemesine katkı yapmayı amaçlayan birer sosyal kurum şekline bürünmüştür.

Bu değişim ile birlikte müze, toplumu kendi mirası ile ilgili bilgilendirme işlevine sahip olmuş, bunun yanında toplumun gelişimi için sorumluluk anlayışıyla hareket eden bir misyon üstlenmiştir. (Merriman, 2000). Müzelerde, hizmet anlayışı anlamında da farklılaşmalar kendini göstermiş böylece nesne odaklı anlayıştan bilgi odaklı anlayışa doğru yönelim gerçekleşmiştir. Bu yeni yaklaşım ile bilginin yerinin belirlenmesi ve ortaya çıkarılmasının yanında, bilginin depolanmasının ve yayılmasında bir araç olarak müze gösterilmektedir (Levy, 2001; Orna ve Pettitt, 1998).

Yücel (2012: 40), çağdaş müzecilik anlayışını; müzelerin, bilgi üreten, koleksiyonlarındaki buluntu ve eserlerin sahip olduğu bilgiyi irdeleyerek hizmete sunan, bilgiyi eğitim faaliyetleri ile toplumdaki her bireye iletmeyi amaçlayan ve böylece bir depo olmaktan ziyade yaşayan mekânlara bürünmesi olarak ifade eder. Burcaw (1997: 19-20) eserinde; müzenin geleneksel muhafaza etme işlevinin yanında eğitsel rolüne de dikkat çekmektedir. "Koleksiyonları sistematik bir şekilde muhafaza eden, kalıcı, kamusal, eğitsel bir kurum" olarak müzeyi tanımlamaktadır. Thompson (1995); müzenin, bilginin ve simgesel içeriklerin üretilme ve topluma yayılma biçimini etkileyen bir kurum olduğu kanaatinde. Burada müzelerin toplumsal rolüne dikkat çekilmektedir.

Farklı özellikleri dikkate alındığında birçok müze türüne rastlanmaktadır. Ambrose (1993) müzeyi, koleksiyonlarına, bağlı oldukları yönetim birimine, hizmet ettikleri bölgeye, hitap ettikleri kitleye ve koleksiyonlarını sergiledikleri mekâna göre bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur.

Koleksiyonlarına göre müzeler; genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi müzeleri, jeoloji müzeleri, bilim müzeleri, askeri müzeler, endüstri müzeleri ve anılan bu müzeler dışındaki diğer müzeleri kapsamaktadır.

Bağlı oldukları yönetim birimine göre müzeler; devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler, ticari kuruluş müzeleri şeklinde sıralanabilir.

Hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler; ulusal, bölgesel ve yerel müzeler olarak ifade edilebilir.

Hitap ettikleri kitleye göre müzeler; eğitici müzeler, uzmanlaşmış müzeler ve genel toplum müzelerini içermektedir.

Koleksiyonlarını sergiledikleri mekâna göre müzeler; geleneksel müzeler, açık hava müzeleri ve anıt müzeleri olarak isimlendirilebilir.

Müze türlerinin birbiriyle ilişkili olduğu ve bir müzenin yukarıda ifade edilen müze türlerinden birden fazlasının içerisinde yer alabileceği unutulmamalıdır.

Yukarıda yapılan sınıflandırmaya göre, ülkemizdeki müze türlerini belirlemek ya da bir sınırlamaya tabi tutmak hiç de kolay değildir. Madran (1999: 16-17) yalnızca gösterim olarak bir değerlendirme yapıldığında Türkiye'deki müzelerin koleksiyonlarına göre; arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi ve jeoloji müzeleri, bilim müzeleri, askeri müzeler, endüstri müzeleri şeklinde bir sınıflandırma yapılabileceğini belirtir.

Bu çalışmada daha çok koleksiyonlarına göre müzeler grubuna giren arkeoloji müzeleri öne çıkmaktadır. Kısmen de olsa etnografya müzeleri de çalışmaya konu olmaktadır.

Müzelerin temel işlevlerini; toplama, koruma, belgeleme, depolama, sergileme, eğitim, iletişim, yayma, yorumlama, hizmete sunma ve araştırma olarak sıralamak mümkündür (Özkasım, 2012: 43; Crane 2006: 99; Alexander, 2008: 188).

Yapılan araştırma ile yakından ilişkili olması nedeniyle müzelerin "araştırma işlevi" üzerinde durmak yerinde olacaktır. Müzeye gelen birçok buluntu/eser bulunduğu ortamdan koparılmış olduğundan, öncelikle nesnenin geldiği kaynağın tespit edilmesi gerekir. Bundan sonra buluntu/eserin kendisine odaklanılır. Buluntunun hem kendisi hem de geride kalmış diğer kültürel öğelerin araştırılması, ortaya konulup anlaşılması elzem bir durumdur (Atagök, 2012: 176). Buluntu ya da eserin ne olduğuna ilişkin bilgiler, onun temsil ettiği dönemin tarihsel, sosyal, kültürel ve ekonomik durumunu ortaya koyan verilerin de elde edilmesini sağlar. Bu veriler, buluntunun toplumsal bağlamından koparılmadan hizmete sunulması kolaylığını doğurur. Araştırma sürecinden sonra edinilen yeni bilgiler müzenin koruma, belgeleme, sergileme ve eğitim gibi faaliyetlerine de kaynaklık eder. Araştırma, koleksiyon dışındaki nesnelerin, yapılan diğer araştırmalar ve alandaki başka kaynaklardan yararlanmak suretiyle yapılacak yeni bir değerlendirmeyle güçlenir. Verimli bir araştırma için önem arz eden bir konu da sürecin belirli ölçütlere dayandırılmasının yanında koleksiyonların otomasyon, dokümantasyon imkânlarına sahip olup iyi düzenlenmiş olmasıdır. (Fenton, 1995: 226). Ulaşılan bilgi ve verilerin, yeni çalışmalara da dayanak sağlaması ve araştırmacıların ihtiyaç halinde ulaşabilmeleri için kaydedilmesi önemlidir.

Geçmişle günümüz arasında mukayese yapma ve elde edilen veriler ışığında gelecek ile ilgili birtakım bilgileri ortaya koyma imkânını müzeler sağlamaktadır. Bu durumdan hareket ederek arkeoloji disiplininde, müzelerdeki buluntu/eserlerden yararlanılarak hangi çalışmaların yapıldığını belirleyip, çalışmaların ne kadar ve ne şekilde yapıldığını ortaya koyarak, gerçekleştirilen lisansüstü tez çalışmalarını incelemek bu araştırmanın önemli bir çıkış noktasını teşkil etmektedir. Türkiye'de 1990-2020 yılları arasında müzelerdeki buluntu/eserlerden yararlanılarak arkeoloji alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezleri çeşitli değişkenlere göre incelemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Belirlenen bu genel amaçtan hareketle aşağıda sıralanan sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye'de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak arkeoloji alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkiye'de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak arkeoloji alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye'de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak arkeoloji alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin müzelere ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımı nasıldır?
4. Buluntuların kendi içindeki dağılımı ile lisansüstü tezlerdeki dağılımı nasıldır?
5. En çok çalışılan buluntulardan (5 ve üzeri) gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
6. Gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin, sadece tez adları dikkate alındığında buluntuların ait olduğu dönemlere göre dağılımı nasıldır?

1.1. Yöntem

1.1.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma deseni olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin yanında meta-analiz yöntemi de araştırmada uygulanmıştır. Tarama modelleri, daha önceleri olan veya günümüzde mevcut olan

bir durumun olduğu biçimiyle tasvir etme amacındaki araştırma yaklaşımları olarak ifade edilebilir (Karasar, 2011; Yıldız Yılmaz ve Mentiş Taş, 2017: 612).

Meta-analizi, daha önceden belirli bir konu ve amaca yönelik yapılmış, birbirinden bağımsız, birden çok çalışmanın sonuçlarını sentezleme ve elde edilen araştırma verilerinin istatistiksel analizini yapma yöntemidir (Abramson, 1994; Büyüköztürk vd.,2014). Meta-analizi, araştırmacılara farklı çalışmaların sonuçlarını özetleyen yöntemler sunmakla birlikte sonuçların birleştirilmesi ile ortak bir kaniya varmalarını sağlar.

1.1.2. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Arkeoloji Anabilim Dalı ile Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalında, müzelerdeki buluntulardan yararlanarak yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; tez başlığında açıkça müzelerdeki buluntulardan yararlanıldığı belirtilen, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında, bulunan 1990-2020 yılları arasında yapılmış, erişilen 133 lisansüstü tez oluşturmaktadır.

1.1.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında 1990-2020 yılları arasındaki lisansüstü tezlere ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında erişime izin verilen tezlere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında, tarama bölümünde detaylı tarama kısmından “Arkeoloji Anabilim Dalı” ile “Arkeoloji ve Sanat Tarihi” anabilim dalı seçilerek toplam 1954 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan bu lisansüstü tezler, teker teker kontrol edilerek tez başlığında açıkça müzelerdeki buluntulardan yararlanıldığı belirtilen 133 lisansüstü teze ulaşılmıştır. 1990 yılından 2020 yılına kadar geçen 30 yıllık zaman diliminde; 122 tane yüksek lisans seviyesinde, 11 tane ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 133 tane lisansüstü tez yapılmıştır.

1.1.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel veriler ışığında çalışanlar bir araştırmaya ya yalnızca bir ilgi alanı veya merkez noktasıyla başlayıp, belli araştırma sorularının şekillenmesini sağlarlar ya da ilk gözlemlerle belirlenmiş olarak araştırmaya başlarlar (Yıldız Yılmaz ve Mentiş Taş, 2017: 613; Johnson, 2012). Araştırmada, verilerin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi veriden, onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 1980: 25). Weber (1989: 5) ise, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniği olarak içerik analizini ifade etmiştir. İçerik analizi kısaca, elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere sahip olmaktır (Yıldırım, Şimşek, 2005). Erişilen tezlerin yılları, üniversitelere göre dağılımları, müzeler ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımları, en çok çalışılan buluntuların dağılımları, buluntunun ait olduğu döneme göre dağılımlarını değerlendirmek amacıyla bir içerik formu oluşturulmuştur. Toplanan veriler ışığında araştırma soruları yorumlanmıştır.

2. BULGULAR

1. Türkiye’de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak arkeoloji alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik olarak elde edilen veriler:

Tablo 1. Yıllara göre müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayıları

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
1990	1	-	1
1991	1	-	1
1992	-	-	-
1993	-	1	1
1994	-	-	-
1995	1	-	1
1996	-	-	-
1997	2	1	3
1998	1	-	1
1999	-	-	-
2000	-	-	-
2001	-	-	-
2002	3	-	3
2003	-	-	-

2004	1	-	1
2005	-	1	1
2006	1	-	1
2007	7	-	7
2008	5	-	5
2009	6	1	7
2010	6	1	7
2011	3	-	3
2012	6	-	6
2013	4	-	4
2014	7	1	8
2015	4	1	5
2016	10	1	11
2017	5	2	7
2018	17	1	18
2019	31	-	31
2020(Ocak-Haziran 15)	-	-	-
	122	11	133

“Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı”ndaki Türkiye’de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelendiğinde, bu anlamda ilk lisansüstü tezin yüksek lisans düzeyinde 1990 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. 1990 yılından 2020 yılının ilk yarısına kadar geçen 30 yıllık zaman diliminde; 122 tane yüksek lisans seviyesinde, 11 tane ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 133 tane lisansüstü tez yapılmıştır. 2019 yılı 31 tane yüksek lisans tezi ile zirveyi görürken, 2017 yılı ise 2 tane doktora teziyle öne çıkmaktadır. 1992, 1994, 1996, 1999, 2000, 2001, 2003 ile 2020 yıllarında lisansüstü tez yapılmamış, diğer yıllarda ise lisansüstü tez ya da tezler yapılmıştır. 1990, 1991, 1993, 1995, 1998, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında birer lisansüstü tez gerçekleştirilerek en düşük paya sahip yıllar olurken, 2019 yılı 31 tane lisansüstü tez gerçekleştirilen yıl olarak en büyük paya sahiptir. Yine 2016 ve 2018 yılları 11 ve 18 lisansüstü teze 2019 yılının verilerinden sonra en büyük paya sahip olan yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990 yılından 2004 yılına kadar bazı yıllar lisansüstü tezler gerçekleştirilmiş olup bazı yıllar gerçekleştirilmezken, 2004 ve sonrasında 2020 yılına kadar her yıl lisansüstü tezlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Yüksek lisans seviyesinde 2006 yılından 2020 yılına kadar aralıksız tez çalışmaları varken, doktora seviyesinde durum aynı olmayıp ara ara tez çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Doktora seviyesinde yapılan tezlerin en istikrarlı dönemini, 2014 yılından 2019 yılına kadar olan dönem oluşturmaktadır. Söz konusu bu yıllar arasında herhangi bir ara bulunmamaktadır.

2. Türkiye’de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik olarak elde edilen veriler:

Tablo 2. Üniversitelere göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

No	Lisansüstü Tezin Yapıldığı Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
1	Selçuk Üniversitesi	28	1	29
2	Akdeniz Üniversitesi	2	1	3
3	Dokuz Eylül Üniversitesi	13	-	13
4	Ankara Üniversitesi	4	1	5
5	Adnan Menderes Üniversitesi	7	-	7
6	Anadolu Üniversitesi	2	-	2
7	Çukurova Üniversitesi	3	-	3
8	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	-	2
9	Hacettepe Üniversitesi	3	1	4
10	Atatürk Üniversitesi	22	5	27
11	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3	-	3
12	İstanbul Üniversitesi	4	-	4
13	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	-	1
14	Mersin Üniversitesi	1	-	1
15	Mustafa Kemal Üniversitesi	3	-	3
16	Ahi Evran Üniversitesi	1	-	1
17	Gazi Üniversitesi	2	-	2
18	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	-	3
19	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	2	-	2
20	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6	-	6
21	Bursa Uludağ Üniversitesi	1	-	1
22	Trakya Üniversitesi	1	-	1

23	Kocaeli Üniversitesi	1	-	1
24	Uşak Üniversitesi	1	-	1
25	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	2	-	2
26	Gaziantep Üniversitesi	2	-	2
27	Ege Üniversitesi	1	1	2
28	Dicle Üniversitesi	1	-	1
29	Koç Üniversitesi	-	1	1
		122	11	133

Tablo 2’de çalışmaya konu olan yüksek lisans ve doktora tezleri üniversitelere göre gruplandırılmıştır. Toplam 29 ayrı üniversitede lisansüstü tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Tabloda Selçuk Üniversitesi toplam 29 lisansüstü tez çalışması ile birinci sıradadır. Daha sonra ise Atatürk Üniversitesi toplam 27 lisansüstü tez ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu üniversiteleri sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi 13, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi 7, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 6, Ankara Üniversitesi 5 lisansüstü teze izlemektedir. Bu üniversitelerin yapılan lisansüstü tezlerinin fazla olmasının sebeplerinden biri bu üniversitelerin bünyesinde aktif arkeoloji bölümü bulunması ile ilgili olabilir. Yine ilgili üniversitelerin belli bir akademik geçmişe sahip olmalarının yanında akademik kadrolarının diğer üniversitelere göre daha geniş olması bu durumun oluşmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Doktora seviyesinde gerçekleştirilen 5 lisansüstü tez ile ilk sırayı Atatürk Üniversitesi almaktadır. Atatürk Üniversitesi’ni Selçuk Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Koç Üniversitesi 1’er teze izlemektedir. Yüksek lisans seviyesinde ise gerçekleştirilen 28 lisansüstü tez ile ilk sırayı Selçuk Üniversitesi almaktadır. Atatürk Üniversitesi 22 lisansüstü tez ile ikinci sırada bulunmaktadır. Bu üniversiteleri; Dokuz Eylül Üniversitesi 13, Adnan Menderes Üniversitesi 7, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 6 yüksek lisans tezi ile izlemektedir.

2006 yılı sonrasında kurulan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nde 3 yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi’nde ise 1’er yüksek lisans tezi gerçekleştirilmiştir.

3. Türkiye’de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin müzelere ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik olarak elde edilen veriler:

Tablo 3. Müzelere ve müzelerdeki buluntuya göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

Müze Adı	Çalışılan Buluntu	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Konya Ereğli Müzesi	Roma Sikkeleri	1	-	4
	Roma Kandilleri	1	-	
	Cam Eserler	1	-	
	Fibulalar	1	-	
Kayseri Müzesi	Lahitler	1	-	2
	Cam Eserler	1	-	
Uşak Müzesi	Kalıp Yapımı Kaseler	1	-	4
	Roma Cam Eserleri	1	-	
	Pers Sikkeleri	1	-	
	Bir Grup Koku Kabı	1	-	
Muğla Müzesi	Hellenistik ve Roma Dönemine Ait Bir Grup Mezar Steli	1	-	1
Efes Müzesi	Bir Grup Terrakotta Figürin	1	-	3
	Bir Grup Roma Dönemi Heykel	1	-	
	Bir Grup Kemik ve Fildişi Eser	1	-	
Çanakkale Müzesi	Calvert Koleksiyonu Boyunlu Lekythoslar	1	-	4
	F. Calvert Koleksiyonu Terrakotta Figürinleri	-	1	
	Antik Çağ Mezar Stelleri	1	-	
	Hellenistik Dönem Seramikleri	1	-	
Gaziantep Arkeoloji Müzesi	Yüzükler ve Yüzük Taşları	1	-	2
	Bir Grup Roma Dönemi Sikkeleri	1	-	
Erzurum Arkeoloji Müzesi	Urartu Dönemi'ne Ait Madeni Bilezikler ve Pazibentler	1	-	2
	Kura-Aras Kültürü Ocakları	1	-	
Erzurum ve Kars Müzeleri	Urartu Dönemi Öncesine Ait Metal Silahlar	-	1	1
Konya, Burdur ve Fethiye Müzeleri	Betimlemeli Yüzük Taşları	1	-	1
Konya Arkeoloji Müzesi	Yağlıbayat Eserler	1	-	6
	Roma Dönemi Mezar Stelleri	1	-	
	Roma ve Doğu Roma Dönemi Bronz Kandiller	1	-	
	Üçgen Alınlıklı Mezar Stelleri	1	-	
	Opus Sectile Döşemeleri	1	-	
	Pişmiş Toprak Kandiller	1	-	
Konya Etnografya Müzesi	İmparator Traianus ve Hadrianus Dönemine Ait İmparatorluk Sikkeleri	1	-	1
Tire Müzesinden	Hellenistik ve Roma Dönemi Mezar Stelleri	1	-	1

Van Müzesi	İlk Tunç Çağı Buluntuları	1	-	2
	Urartu Bilezikleri	1	-	
İzmir Arkeoloji Müzesi	Smyrna Sikkeleri	1	-	4
	Seramikler ve Diğer Küçük Buluntular	1	-	
	Bir Grup Hellenistik Dönem Sikkeleri	1	-	
	Bizans Sırları Seramikleri	-	1	
Selçuk ve Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzeleri	Arkaik ve Klasik Dönemlere Ait Takılar	1	-	1
Manisa Müzesi	Philadelphia (Alaşehir) Heykeltıraşlık Eserleri	1	-	2
	Ostothekler	1	-	
Diyarbakır Arkeoloji Müzesi	Tunç Çağına Ait Figürinler	1	-	2
	Cam Kaplar	-	1	
Diyarbakır ve Mardin Müzeleri	Hellenistik Dönem Sikkeleri	1	-	1
İstanbul Arkeoloji Müzeleri	Pitane Pişmiş Toprak Figürinleri	1	-	6
	Elaious Kylikleri	1	-	
	Gladyatör Stelleri	1	-	
	Cesnola Koleksiyonu Pişmiş Toprak Eserler	-	1	
	S. Severus Sikkeleri	1	-	
	Adak Stel ve Heykelcikler	1	-	
Adana Müzesi	Kalıp Yapımı Kaseler	1	-	5
	Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri	1	-	
	Geç Hitit Dönemi Stelleri	1	-	
	Roma Dönemi Heykelleri	1	-	
	Bir Grup Mezar Steli	1	-	
Fethiye Müzesi	Atlı Tasvirli Adak Stelleri	1	-	3
	Metal Figürinleri ve Aplikleri	1	-	
	Metal Kandiller	1	-	
Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi	Hellenistik Dönem Kent Sikkeleri	1	-	2
	Bir Grup Bizans Sikkeleri	1	-	
Bodrum ve Marmaris Müzeleri	Knidos Sikkeleri	1	-	1
Milet Müzesi	Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumlar	1	-	1
Yalvaç Müzesi	Pisidia Antiokheiası Roma Koloni Sikkeleri	-	1	1
Bursa	Bir Grup Roma Dönemi Pişmiş Toprak Kandil	1	-	3
	İki Adet Zırhlı Torso	1	-	
	Yedi Adet Hellenistik ve Roma Dönemi Steli	1	-	
Bursa, Balıkesir ve Bandırma Müzeleri	Kyzikos Sikkeleri	1	-	1
Bolu Müzesi	Bizans Dönemi Eserleri	1	-	2
	Roma Dönemi Sütun Başlıkları	1	-	
Silifke Müzesi	Taş Plastik Eserler	1	-	2
	Pişmiş Toprak Kandiller	1	-	
Şanlıurfa Müzesi	Bir Grup Kandil	1	-	3
	Yüksek Ayaklı Çanaklar	1	-	
	Cam Eserler	1	-	
Side Müzesi	Bir Grup Figürlü Mezar Steli	1	-	3
	Antik Dönem Taş Eserler	-	1	
	Mermer Tanrı ve Tanrıça Heykelcikleri	1	-	
Hatay Müzesi	Sikkeler	1	-	2
	Roma Dönemi Lahitleri	1	-	
Hacıbektaş Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	Roma İmparatorluk Dönemi Sikkeleri	1	-	1
Giresun Müzesi	Bir Grup Cam Eser	1	-	1
Tokat Müzesi	Roma İmparatorluk Dönemi Sikkeleri	1	-	3
	Cam Kaplar	1	-	
	Grek ve Roma Dönemi Altın Takıları	1	-	
Kahramanmaraş Müzesi	Geç Hitit Çağı'na Ait Hava Tanrısı Stelleri	1	-	3
	Cam Eserler	-	1	
	Bizans Dönemi Sikkeleri	1	-	
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	Figürlü Adak Stelleri	1	-	2
	Eski Tunç Çağı Ağırşak ve Ağırılıkları	1	-	
Aphrodisias Müzesi	Bir Grup Kandil	1	-	1
Antalya Müzesi	Geç Antik Çağ Kandilleri	1	-	3
	Seramikler	1	-	
	Roma Dönemi Kandilleri	1	-	
Bandırma Arkeoloji Müzesi	Mezar Stelleri	1	-	2
	Üç Güzeller (Kharitler) Adak Kabartması	1	-	
Aydın Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Roma Dönemi Sikkeleri	1	-	3
	Demir Çağ Dönemi Süs Eşyaları	1	-	
	Terrakotta Figürinler	1	-	
Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	Terrakotta Figürinler	1	-	2
	Amphora Koleksiyonu	1	-	
Tekirdağ Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Bronz Figürin	1	-	2

	Mezar ve Adak Stelleri	1	-	
Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	Korinth Başlıklar	1	-	3
	Metal Buluntular	1	-	
	Ticari Amphoralar	1	-	
Kastamonu Arkeoloji Müzesi	Hellenistik Çağ Sikkeleri	1	-	1
Anamur Müzesi	Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil	1	-	2
	Geç Roma Dönemi Bronz Sikkeler	1	-	
Akşehir Müzesi	Kapı Betimli Mezar Stelleri	1	-	2
	Roma Dönemi Mezar Stelleri	1	-	
Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin ve Adıyaman Müzeleri	Geç Neolitik Çağ'dan Hellenistik Dönem'e Kadar Figürin ve İdoller	-	1	1
Afyon Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil	1	-	3
	Kapı Tipi Mezar Stelleri	2	-	
Tarsus Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil	1	-	1
Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil	1	-	2
	Cam Eserler	1	-	
Haluk Perk Müzesi	Bir Grup Damga Mühür	1	-	1
Bergama Müzesi	Antik Yunanca Yazıtlı Eserlerinden Bir Seçki	1	-	2
	Bizans Dönemi Kurşun Mühürleri Koleksiyonu	1	-	
Burdur Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Adak ve Mezar Steli	1	-	1
Kars Arkeoloji Müzesi	Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil	1	-	1
Ordu Etnografya Müzesi	Bir Grup Eser	1	-	1
Elazığ Müzesi	Urartu Adak Levhaları	1	-	1
Karaman Müzesi	Geç Demir Çağı Seramikleri	1	-	1
Türkiye Müzeleri	Bizans Ambonları	1	-	3
	Müzik Aleti Betimli Heykeltaşlı Eserleri	1	-	
	Bizans Dönemi Küçük Koruma Objeleri	-	1	
Türkiye'nin Seçilmiş Bazı Müzeleri (14 Müze)	Hellenistik ve Roma Dönemi Bronz Heykelcikleri	-	1	1
Adapazarı Müzesi	Mezar Stelleri	1	-	1
Adıyaman Müzesi	Bir Grup Terracotta Figürin	1	-	1
Milas Müzesi	Hellenistik Döneme Ait Bir Sunak	1	-	1
Malatya Müzesi	Bir Grup Urartu Tunç İğne ve Bilezikler	1	-	1
		122	11	133

Türkiye'de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin müzeler ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımını gösteren yukarıdaki tablo incelendiğinde "Türkiye Müzeleri" ve "Türkiye'nin Seçilmiş Bazı Müzeleri (14 Müze)" isimli kategori başlıkları ile tekerrür eden müze isimleri hariç tutulduğunda toplamda 60 (altmış) müzeden yararlanıldığı görülmektedir. 6'şar lisansüstü tez ile Konya Arkeoloji Müzesi ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri en çok yararlanan müzeler olmuştur. Bu müzeleri Adana Müzesi 5 lisansüstü tezle izlemektedir. Konya Ereğli Müzesi, Uşak Müzesi, Çanakkale Müzesi ve İzmir Arkeoloji Müzesi de 4'er lisansüstü tez ile en çok yararlanan müzeler arasında yer almaktadır. Yine 3 lisansüstü teze 12 ve 2 lisansüstü teze buluntu sağlayan 18 tane müze bulunmaktadır. Geriye kalan müze ya da müzeler ise 28 lisansüstü teze buluntu sağlamıştır.

İlçe müzeleri olmalarına rağmen; Konya Ereğli Müzesi 4, Fethiye Müzesi 4, Bodrum Müzeleri 4 ve Efes Müzesi 3 lisansüstü teze buluntu sağlayarak birçok il müzesini geride bırakmıştır. Yine 2'şer lisansüstü teze buluntu sağlayan ilçe müzeleri de mevcuttur.

Doktora seviyesindeki lisansüstü tezler; Çanakkale Müzesi, Erzurum Müzesi, Kars Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi, Diyarbakır Arkeoloji Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Yalvaç Müzesi, Side Müzesi, Kahramanmaraş Müzesi, Şanlıurfa Müzesi, Mardin Müzesi, Adıyaman Müzesi, Türkiye Müzeleri ve Türkiye'nin Seçilmiş Bazı Müzeleri (14 Müze)'ndeki buluntular kullanılarak yapılmıştır.

Yüksek lisans seviyesinde yapılan 14 lisansüstü teze buluntu sağlayan Konya ili müzeleri (Konya Ereğli Müzesi 4, Konya Arkeoloji Müzesi 6, Akşehir Müzesi 2, Konya Etnografya Müzesi 1 ile Konya, Burdur ve Fethiye Müzeleri 1,) bu anlamda ipi göğüsleyen müzelerdir.

Birden fazla müzeden yararlanılarak yapılmış lisansüstü tez çalışmaları da mevcuttur. Bu müzeler ise; Erzurum Müzesi, Kars Müzesi, Konya Müzesi, Burdur Müzesi, Fethiye Müzesi, Selçuk Sualtı Arkeoloji Müzesi, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Diyarbakır Müzesi, Mardin Müzesi, Marmaris Müzesi, Bursa Müzesi, Bandırma Müzesi, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin Müzesi ve Adıyaman Müzesidir. Yine Türkiye Müzeleri ve Türkiye'nin Seçilmiş Bazı Müzeleri (14 Müze) ismi altında verilen müzeler de bu kategoride sayılabilir.

4. Buluntuların kendi içindeki dağılımı ile lisansüstü tezlerdeki dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik olarak elde edilen veriler:

Tablo 4. Buluntuların kendi içindeki dağılımı ve buna göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

No	Çalışılan Buluntu	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
1	Sikkeler	19	1	20
2	Kandiller	15	-	15
3	Cam eserler/Cam kaplar	7	2	9
4	Fibulalar	1	-	1
5	Lahitler	3	-	3
6	Kalıp Yapımı Kaseler	2	-	2
7	Koku Kabı	1	-	1
8	Steller	22	-	22
9	Figürinler	8	2	10
10	Heykel/Heykeltıraşlık	5	1	6
11	Kemik ve Fildişi	1	-	1
12	Boyunlu Lekythoslar	1	-	1
13	Seramikler	4	1	5
14	Yüzük /Yüzük Taşları	2	-	2
15	Bilezik/iğne/pazibent	3	-	3
16	Ocak	1	-	1
17	Metal Silahlar	-	1	1
18	Yağlıbayat Eserler	1	-	1
19	Opus Sectile Döşemeleri	1	-	1
20	İlk Tunç Çağı Buluntuları	1	-	1
21	Takılar	2	-	2
22	Ostothekler	1	-	1
23	Kylikler	1	-	1
24	Cesnola Koleksiyonu Pişmiş Toprak Eserler	-	1	1
25	Unguentariumlar	1	-	1
26	Torso	1	-	1
27	Bizans Dönemi Eserler	1	-	1
28	Sütun Başlıkları	1	-	1
29	Taş Plastik Eserler	1	-	1
30	Yüksek Ayaklı Çanaklar	1	-	1
31	Ağırşak	1	-	1
32	Adak Kabartması	1	-	1
33	Süs Eşyaları	1	-	1
34	Amphora	2	-	2
35	Korinth Başlıklar	1	-	1
36	Metal Buluntular	1	-	1
37	Mühür	2	-	2
38	Antik Yunanca Yazıtlı Eserler	1	-	1
39	Bir Grup Eser	1	-	1
40	Levhalar	1	-	1
41	Bizans Ambonları	1	-	1
42	Küçük Koruma Objeleri	-	1	1
43	Sunak	1	-	1
44	Taş eserler	-	1	1
		122	11	133

Birtakım buluntu ve eserler aynı başlık altında toplanarak oluşturulan yukarıdaki tablo incelendiğinde ana hatlarıyla 44 farklı buluntu/eserin, lisansüstü tezlere konu olduğu görülmektedir. Bu sayı, ağırlıklı olarak çalışılan buluntu/eserleri kapsamaktadır. Örneğin bir lisansüstü tezde ağırlıklı olarak seramik ve diğer buluntular çalışılmış ise sınıflandırma yapılırken sadece seramikler göz önüne alınmıştır. Bunun örneklerini çoğaltmak mümkündür.

Steller, 22 lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan buluntu grubudur. Çalışılan steller genelde; mezar stelleri, gladyatör stelleri, adak stelleri, kapı tipi mezar stelleri ve Hava Tanrısı stelleri olmuştur.

Sikkeler, 20 lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan ikinci buluntu grubu olmaktadır. Lisansüstü tezlere konu olan sikkeler genelde; Roma sikkeleri, Pers sikkeleri, İmparator Traianus ve Hadrianus Dönemi sikkeleri, Smyrna sikkeleri, Hellenistik Dönem sikkeleri, S. Severus sikkeleri, Bizans sikkeleri, Knidos sikkeleri, Pisidia Antiokheiası Roma Koloni sikkeleri, Kyzikos sikkeleri, Geç Roma Dönemi Bronz sikkeleri olmak üzere çeşitli dönem, imparator ve bölge sikkeleri olmuştur.

Kandiller, 15 lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan üçüncü buluntu grubudur. Çalışılmış kandiller grubu; Roma kandilleri, Roma ve Doğu Roma Dönemi bronz kandiller, Geç Antik Çağ kandilleri, pişmiş toprak kandiller, metal kandiller, olarak sıralanabilir.

Figürinler, 10 lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan dördüncü buluntu grubudur. Lisansüstü tezlere konu olan figürinler genelde; Geç Neolitik Çağ'dan Hellenistik Dönem'e kadar figürinler, Tunç Çağına ait figürinler, terrakotta figürin, pitane pişmiş toprak figürinleri, metal figürinleri ve aplikleri ve bronz figürinler olmuştur.

Cam eserler/cam kaplar ve figürinler, 2'şer doktora seviyesinde yapılan lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan buluntu olmuştur. Sikkeler, heykel/heykeltıraşlık, seramikler, metal silahlar, pişmiş toprak eserler, küçük koruma objeleri ile taş eserler doktora seviyesindeki tezlere konu olmuşlardır.

5. En çok çalışılan buluntulardan (5 lisansüstü tez ve üzeri) gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Tablo 5. En çok çalışılan buluntulardan yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı

Yıl	Steller		Sikkeler		Kandiller		Figürin		Cam		Heykel/ Heykeltıraşlık		Seramik		Top.
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL-DR		
1990															-
1991											1				1
1992															-
1993															-
1994															-
1995	1														1
1996															-
1997							1						1	1	3
1998			1												1
1999															-
2000															-
2001															-
2002	1		1												2
2003															-
2004															-
2005												1			1
2006															-
2007	1				1		1		1						4
2008	1										1				2
2009			2				2	1							5
2010			1	1							1				3
2011	1		1												2
2012	1		1		1						1				4
2013			3						1						4
2014	5				1					1					7
2015	1				1				1						3
2016	1		2		2		1		1				1		8
2017	1		1		2			1					1		6
2018	2		3		3		1		2	1	1				13
2019	6		3		4		2		1				1		17
2020															-
Top.	22	-	19	1	15	-	8	2	7	2	5	1	4	1	87

En çok çalışılan buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelendiğinde, bu anlamda ilk lisansüstü tezin yüksek lisans düzeyinde 1991 yılında heykel/heykeltıraşlık alanında gerçekleştirildiği görülmektedir. Doktora seviyesinde ise ilk tezin 1997 yılında seramik alanında yapıldığı görülmektedir. 1990 yılından 2020 yılının ilk yarısına kadar geçen 30 yıllık zaman diliminde; 80 tane yüksek lisans seviyesinde, 7 tane ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 87 tane lisansüstü tez yapılmıştır.

2019 yılı, 17 lisansüstü tez ile ilk sırada yer almaktadır. 2019 yılını 13 lisansüstü tez ile 2018 yılı izlemektedir. 8 lisansüstü tez ile 2016 yılı üçüncü sırada, 2014 yılı 7 lisansüstü tez ile dördüncü, 2017 yılı ise 6 lisansüstü tez ile beşinci sırada yer almaktadır.

1991, 1995, 1998 ve 2005 yıllarında 1'er lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. 12 yıl ise lisansüstü tez çalışması yapılmamıştır. 1991 yılından 2007 yılına kadar bazı yıllar lisansüstü tezler gerçekleştirilmiş olup bazı yıllar gerçekleştirilmemişken, 2007 ve sonrasında 2020 yılına kadar her yıl lisansüstü tezlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Yüksek lisans seviyesinde 2007 yılından 2020 yılına kadar aralıksız tez çalışmaları varken, doktora seviyesinde durum aynı değildir. Doktora seviyesindeki tezlerin; 1997 yılında seramik, 2005 yılında heykel/heykeltıraşlık, 2009 ve 2017 yıllarında figürinler, 2010 yılında sikkeler ile 2014 ve 2018 yıllarında cam eserler/cam kaplar alanlarında yapıldığı görülmektedir.

1990 yılından 2020 yılına kadar geçen 30 yıllık zaman dilimini 10'ar yıllık dönemlere ayrılıp yapılan incelemede;

1990 yılından 2000 yılına kadar geçen 10 yıllık zaman diliminde 5 yüksek lisans ve 1 doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 6 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde; steller 1, sikkeler 1, figürinler 4, heykel/heykeltıraşlık 1 ve seramikler 2 lisansüstü teze konu olmuş ancak kandiller ile cam eserler/cam kaplar alanında herhangi bir tez çalışması yoktur. 1997 yılı 3 lisansüstü tez ile öne çıkmaktadır. Bu lisansüstü tezlerin 1'i yüksek lisans seviyesinde figürinler, diğer 2 lisansüstü tez ise seramik alanında olup 1'i yüksek lisans ve 1'i doktora seviyesine aittir. Diğer yıllarda ya lisansüstü tez bulunmazken ya da 1'er lisansüstü tez bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle sadece 4 yıl lisansüstü tez çalışması yapılmış, 6 yıl böyle bir çalışma yapılmamıştır. Yine bu 10 yıllık dönemde sadece 1997 ve 1998 yıllarında ardı ardına lisansüstü tez çalışması yapılmıştır.

2000 yılından 2010 yılına kadar geçen 10 yıllık zaman diliminde 12 yüksek lisans ve 2 doktora seviyesinde olmak üzere toplam 14 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde; steller 3, sikkeler 3, kandiller 1, cam eserler/cam 1, figürinler 4, heykel/heykeltıraşlık 2 lisansüstü teze konu olmuş ancak seramikler çalışılmamıştır. İlk 10 yıllık dönemden sonra (1990-2000) en az lisansüstü teze sahip olan dönem, 2000-2010 yılları arasındaki dönemdir. Yine bu dönemde 5 yıl lisansüstü tez yapılırken, 5 yıl tez çalışması yapılmamıştır. Bu 10 yıllık dönemde sadece 2007, 2008 ve 2009 yıllarında ardı ardına lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Bu dönemde, 5 lisansüstü tez ile 2009 yılı öne çıkmaktadır. Bu lisansüstü tezlerin; 2'si yüksek lisans seviyesinde sikkeler alanında, diğer 3'ü ise 1'i doktora, 2'si yüksek lisans seviyesinde figürin alanında yapılmıştır. Ayrıca bu dönemde doktora seviyesindeki lisansüstü tezler 2005 yılında heykel/heykeltıraşlık ve 2009 yılında figürin alanında yapılmıştır.

2010 yılından 2020 yılına kadar geçen 10 yıllık zaman diliminde 63 yüksek lisans ve 4 doktora seviyesinde olmak üzere toplam 67 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. En çok bu dönemde lisansüstü tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde her yıl lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Bu dönemde; steller 18, sikkeler 16, kandiller 14, cam eserler/cam kaplar 8, figürinler 5, heykel/heykeltıraşlık 3 ve seramikler 3 lisansüstü teze konu olmuştur. Başka bir ifadeyle bu dönemde çalışılmayan buluntu yoktur. Bu 10 yıllık dönemde, 2019 yılı 17 lisansüstü tez ile öne çıkmaktadır. 2019 yılı tezlerinin büyük oranını 6 tez ile steller oluştururken heykel/heykeltıraşlık konusunda hiç tez çalışması bulunmamaktadır. Bu lisansüstü tezlerin hepsi yüksek lisans seviyesindedir. En az lisansüstü tezin gerçekleştiği yıl ise 2011'dir. Sadece 2 yüksek lisans seviyesinde tez çalışması yapılmış olup, 1'i steller, 1 diğeri ise sikkeler konulu tez çalışmasıdır. Ayrıca bu dönemde doktora seviyesindeki lisansüstü tezler, 2010 yılında sikkeler, 2017 yılında figürinler, 2014 ve 2018 yıllarında ise cam eserler/cam kaplar alanında yapılmıştır.

6. Gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin, sadece tez adları dikkate alındığında buluntuların ait olduğu dönemlere göre dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik olarak elde edilen veriler:

Tablo 6. Buluntuların ait olduğu dönemlere göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

Dönem	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Roma Dönemi	18	-	18
Hellenistik ve Roma Dönemi	4	1	5
Grek ve Roma Dönemi	1	-	1
Geç Roma Dönemi	1	-	1
Hellenistik Dönem	6	-	6
Neolitik Çağdan Hellenistik Döneme Kadar	1	1	2
M.Ö. 3. Bin yıl	1	-	1
Urartu Dönemi	4	1	5
İlk Tunç Çağı	1	-	1
Eski Tunç Çağı	1	-	1
Tunç Çağı	1	-	1
Arkaik ve Klasik Dönem	1	-	1
Traianus ve Hadrianus Dönemi	1	-	1
S. Severus Dönemi	1	-	1
Geç Hitit Dönemi	2	-	2
Bizans Dönemi	5	2	7
Antik Çağ	1	1	2
Geç Antik Çağ	1	-	1
Demir Çağ	1	-	1
Geç Demir Çağı	1	-	1
Pers Dönemi	1	-	1
Toplam	54	6	60

Yukarıdaki dönem tablosu “Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı”ndaki tez adlarına sadık kalınarak oluşturulmuştur. Bu nedenle bazı dönemleri birleştirme ya da kronolojik sınıflandırma yoluna gidilmemiştir. Dönem isimleri lisansüstü tezlerde olduğu gibi aktarılmıştır.

Yapılan incelendiğinde lisansüstü tezlerde 21 farklı isimle dönemlerin ele alındığı görülmektedir. Çalışmada ele alınan 133 lisansüstü tezin, 60 tanesinin tez başlığında dönem isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Tez başlıklarında kullanılan dönemlerin; 54 tanesi yüksek lisans seviyesindeki tezlerde, 6 tanesi ise doktora seviyesindeki tezlerde kullanılmıştır.

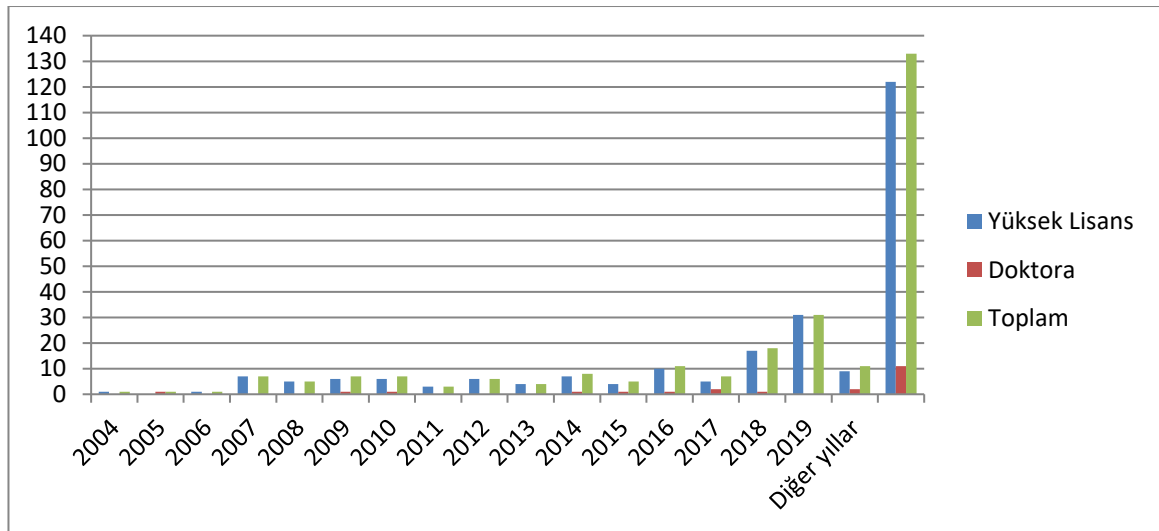
Lisansüstü tezlere en çok Roma Dönemi’ne ait buluntuların konu olduğu görülmektedir. Roma Dönemi buluntuları, 18 lisansüstü teze konu olmuştur. Bu dönemden sonra 7 lisansüstü teze konu olarak Bizans Dönemi buluntuları çalışılmıştır. Üçüncü sırada 6 lisansüstü teze konu olan Hellenistik dönem, dördüncü sırada ise 5 lisansüstü teze konu olan Urartu Dönemi ile Hellenistik ve Roma Dönemi gelmektedir.

Yüksek lisans seviyesinde, 18 teze konu olan Roma Dönemi yine ilk sırada yer almaktadır. Hellenistik Dönem 6, Bizans Dönemi 5, Urartu Dönemi 4, Hellenistik ve Roma Dönemi 4 yüksek lisans tezinin konusu olmuştur. Doktora seviyesindeki tezlerde durum biraz farklıdır. Bizans Dönemi 2 teze konu olarak ilk sırada bulunmaktadır. Hellenistik ve Roma Dönemi, Neolitik Çağdan Hellenistik Döneme Kadar, Urartu Dönemi ve Antik Çağ ise 1’er teze konu olmuştur.

Hem yüksek lisans hem de doktora seviyesindeki tezlere konu olan dönemler; Bizans Dönemi, Hellenistik ve Roma Dönemi, Neolitik Çağdan Hellenistik Döneme Kadar, Urartu Dönemi ve Antik Çağ olarak sıralanabilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

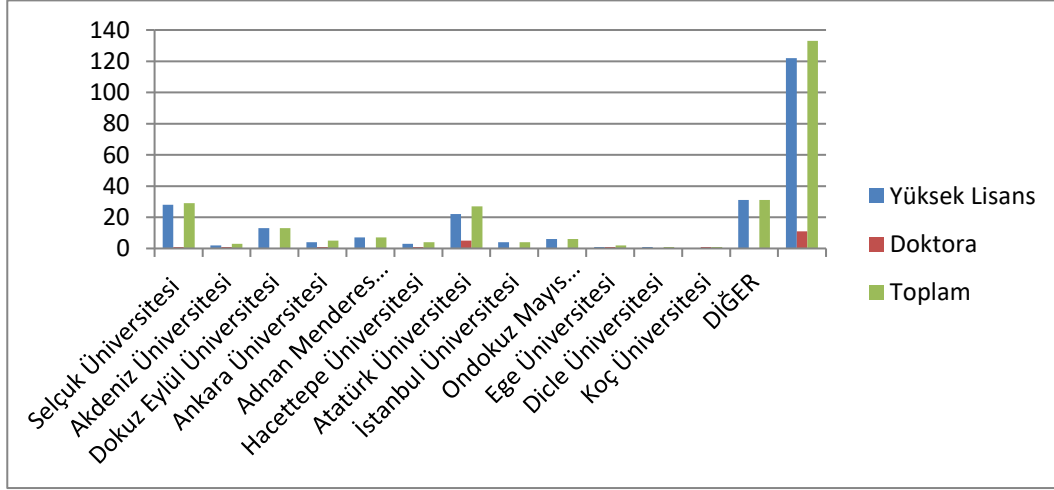
“Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı”ndaki Türkiye’de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelendiğinde, bu anlamda ilk lisansüstü tezin yüksek lisans düzeyinde 1990 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. 1990 yılından 2020 yılının ilk yarısına kadar 122 yüksek lisans seviyesinde, 11 ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 133 tane lisansüstü tez yapılmıştır. 2019 yılı 31 tane lisansüstü tez ile en çok lisansüstü tezin yapıldığı yıl olmuştur. Bu tezlerin hepsi yüksek lisans seviyesindedir. Yine 2016 ve 2018 yılları 11 ve 18 lisansüstü tezle 2019 yılının verilerinden sonra en büyük paya sahip olan yıllardır. 2017 yılı ise 2 tane doktora teziyle öne çıkmaktadır. Toplamda 8 yıl (1992, 1994, 1996, 1999, 2000, 2001, 2003 ile 2020) yıllarında lisansüstü tez yapılmamıştır. Bazı yıllar ise (1990, 1991, 1993, 1995, 1998, 2004, 2005 ve 2006) sadece birer lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. 1990 yılından 2004 yılına kadar bazı yıllar lisansüstü tezler gerçekleştirilmiş olup bazı yıllar gerçekleştirilmemişken, 2004 ve sonrasında 2020 yılına kadar her yıl lisansüstü tezlerin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Grafik 1: Yıllara göre müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak yapılan yüksek lisans ve doktora tez sayısı

1990 yılından 2020 yılının ilk yarısına kadar 29 ayrı üniversitede lisansüstü tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Selçuk Üniversitesi toplam 29 lisansüstü tez çalışması ile birinci, Atatürk Üniversitesi ise 27 lisansüstü tez ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu üniversiteleri sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi 13,

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi 7, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 6, Ankara Üniversitesi 5 lisansüstü teze izlemektedir. Bu üniversitelerin yapılan lisansüstü tezlerinin fazla olmasının sebeplerinden biri bu üniversitelerin bünyesinde aktif arkeoloji bölümü bulunması ile ilgili olabilir. Yine ilgili üniversitelerin belli bir akademik geçmişe sahip olmalarının yanında akademik kadrolarının diğer üniversitelere göre daha geniş olması bu durumun oluşmasına neden olduğu düşünülmektedir. Doktora seviyesinde gerçekleştirilen 5 lisansüstü tez ile ilk sırayı Atatürk Üniversitesi almaktadır. Yüksek lisans seviyesinde ise gerçekleştirilen 28 lisansüstü tez ile ilk sırayı Selçuk Üniversitesi almaktadır. Atatürk Üniversitesi 22 lisansüstü tez ile ikinci sırada bulunmaktadır. Bu üniversiteleri; Dokuz Eylül Üniversitesi 13, Adnan Menderes Üniversitesi 7, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 6 yüksek lisans tezi ile izlemektedir. 2006 yılı sonrasında kurulan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde 3 yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi'nde ise 1'er yüksek lisans tezi gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2: Üniversitelere göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

Türkiye'de müzelerdeki buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin müzelere ve müzelerdeki buluntuya göre dağılımları incelendiğinde, tekerrür eden müze isimleri hariç toplamda 60 müzeden yararlanıldığı görülmektedir. 6'şar lisansüstü tez ile Konya Arkeoloji Müzesi ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri en çok yararlanan müzeler olmuştur. Bu müzeleri Adana Müzesi 5 lisansüstü teze izlemektedir. Konya Ereğli Müzesi, Uşak Müzesi, Çanakkale Müzesi ve İzmir Arkeoloji Müzesi de 4'er lisansüstü tez ile en çok yararlanan müzeler arasında yer almaktadır. İlçe müzeler olmalarına rağmen; Konya Ereğli Müzesi 4, Fethiye Müzesi 4, Bodrum Müzeleri 4 ve Efes Müzesi 3 lisansüstü teze buluntu sağlayarak birçok il müzesini geride bırakmıştır.

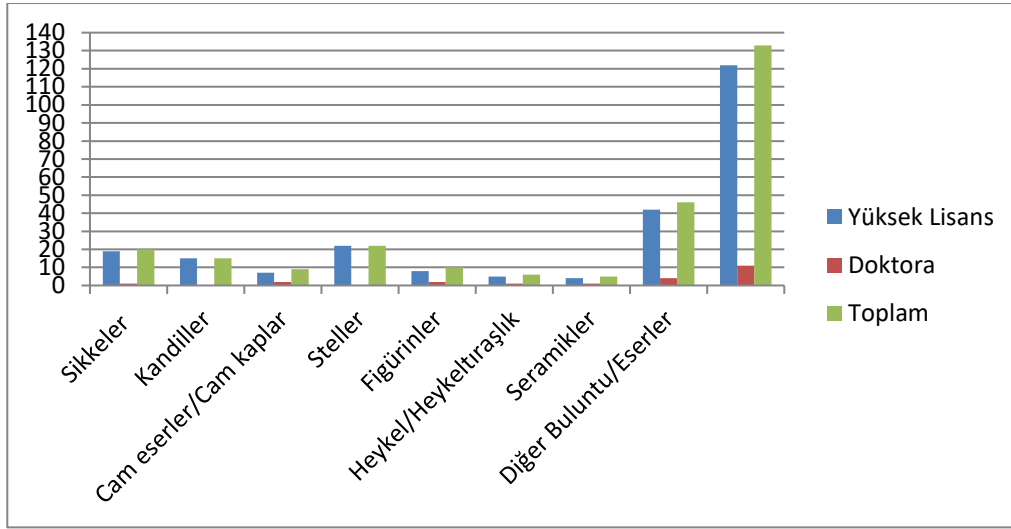
Doktora seviyesindeki lisansüstü tezler; Çanakkale Müzesi, Erzurum Müzesi, Kars Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi, Diyarbakır Arkeoloji Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Yalvaç Müzesi, Side Müzesi, Kahramanmaraş Müzesi, Şanlıurfa Müzesi, Mardin Müzesi, Adıyaman Müzesi, Türkiye Müzeleri ve Türkiye'nin Seçilmiş Bazı Müzeleri (14 Müze)'ndeki buluntular kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 7: Lisansüstü tezlere en çok buluntu sağlayan müzeler

Müze Adı	Lisansüstü tez sayısı
Konya Arkeoloji Müzesi	6
İstanbul Arkeoloji Müzeleri	6
Adana Müzesi	5
Konya Ereğli Müzesi	4
Uşak Müzesi	4
Çanakkale Müzesi	4
İzmir Arkeoloji Müzesi	4
Fethiye Müzesi	4
Bodrum Müzeleri	4
Diğer Müzeler	92
Toplam	133

Birtakım buluntu ve eserler aynı başlık altında toplanarak yapılan incelemede ana 44 farklı buluntu/eserin, lisansüstü tezlere konu olduğu görülmektedir. Steller 22, sikkeler 20, kandiller 15 ve figürinler 10 lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan buluntular olmuşturlar. Cam eserler/cam kaplar ve figürinler, 2'şer doktora seviyesinde yapılan lisansüstü teze konu olarak en çok çalışılan buluntu olmuştur. Sikkeler,

heykel/heykeltıraşlık, seramikler, metal silahlar, pişmiş toprak eserler, küçük koruma objeleri ile taş eserler doktora seviyesindeki tezlerle konu olmuşlardır.

Grafik 3: En çok çalışılan buluntulardan yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin dağılımı

En çok çalışılan buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelendiğinde, bu anlamda ilk lisansüstü tezin yüksek lisans düzeyinde 1991 yılında heykel/heykeltıraşlık alanında gerçekleştirildiği görülmektedir. Doktora seviyesinde ise ilk tezin 1997 yılında seramik alanında yapıldığı görülmektedir. 1990 yılından 2020 yılının ilk yarısına kadar geçen 30 yıllık zaman diliminde; 80 tane yüksek lisans seviyesinde, 7 tane ise doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 87 tane lisansüstü tez yapılmıştır.

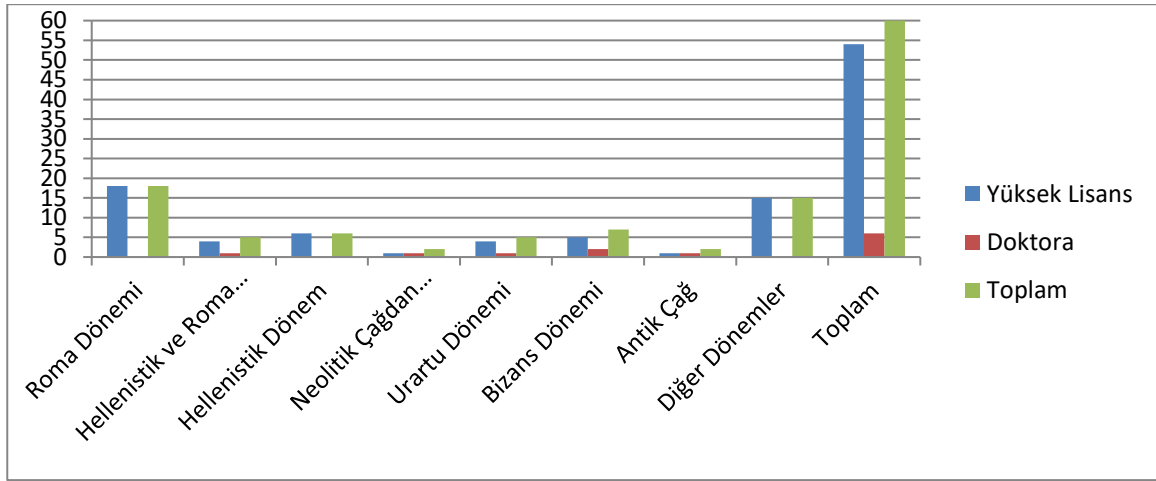
En çok çalışılan buluntulardan yararlanılarak gerçekleştirilen lisansüstü tezler için 30 yıllık zaman dilimi, 10'ar yıllık dönemlere ayrılarak yapılan incelemede;

1990 yılından 2000 yılına kadar geçen 10'da; 5 yüksek lisans ve 1 doktora seviyesinde olmak üzere toplamda 6 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde; steller 1, sikkeler 1, figürinler 4, heykel/heykeltıraşlık 1 ve seramikler 2 lisansüstü teze konu olmuş ancak kandiller ile cam eserler/cam kaplar alanında herhangi bir tez çalışması yoktur.

2000 yılından 2010 yılına kadar geçen 10 yıllık zaman diliminde 12 yüksek lisans ve 2 doktora seviyesinde olmak üzere toplam 14 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde; steller 3, sikkeler 3, kandiller 1, cam eserler/cam 1, figürinler 4, heykel/heykeltıraşlık 2 lisansüstü teze konu olmuş ancak seramikler çalışılmamıştır.

2010 yılından 2020 yılına kadar geçen 10 yıllık zaman diliminde 63 yüksek lisans ve 4 doktora seviyesinde olmak üzere toplam 67 lisansüstü tez gerçekleştirilmiştir. En çok bu dönemde lisansüstü tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde her yıl lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Bu dönemde; steller 18, sikkeler 16, kandiller 14, cam eserler/cam kaplar 8, figürinler 5, heykel/heykeltıraşlık 3 ve seramikler 3 lisansüstü teze konu olmuştur. Başka bir ifadeyle bu dönemde çalışılmayan buluntu yoktur.

Çalışmada ele alınan 133 lisansüstü tezin, 60 tanesinin tez başlığında buluntuların ait olduğu dönem isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Tez başlıklarında kullanılan dönemlerin; 54 tanesi yüksek lisans seviyesindeki tezlerde, 6 tanesi ise doktora seviyesindeki tezlerde kullanılmıştır. Bu anlamda, lisansüstü tezlerle en çok Roma Dönemi'ne ait buluntuların konu olduğu görülmektedir. Roma Dönemi buluntuları, 18 lisansüstü teze konu olmuştur. Bu dönemden sonra 7 lisansüstü teze konu olarak Bizans Dönemi buluntuları çalışılmıştır. Üçüncü sırada 6 lisansüstü teze konu olan Hellenistik dönem, dördüncü sırada ise 5 lisansüstü teze konu olan Urartu Dönemi ile Hellenistik ve Roma Dönemi gelmektedir.

Grafik 4: Buluntuların ait olduğu dönemlere göre gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez sayısı

Bu bulgular dikkate alındığında yükseköğretim kurumları daha az çalışılmış buluntu/eserlere yönelik araştırma yaptırabilir. Köklü üniversitelere göre yeni sayılabilecek 2006 ve sonrasında kurulan ve arkeoloji bölümü aktif olan üniversitelerin de bu konularda çalışmalarını teşvik etmeleri gerekir. Afyon Arkeoloji Müzesi'nde yer alan kapı tipi mezar stelleri, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı verilerine göre hem Ondokuz Mayıs Üniversitesi hem de Dokuz Eylül Üniversitesi lisansüstü öğrencileri tarafından 2019 yılında yüksek lisans seviyesinde çalışılmıştır. Başka bir ifadeyle bir müzede aynı buluntunun iki farklı teze konu olduğu tespit edilmiştir. İki tezin de 2019 yılında Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı'na yüklendiği düşünüldüğünde, araştırmacıların birbirinden haberdar olmadıkları aşikardır. Ancak bu anlamda tekerrür çalışmaların önüne geçme adına lisansüstü tez konusu belirlenirken daha titiz bir araştırma yapılmalıdır. Bu araştırma hem akademik personel için hem de lisansüstü tez çalışması yapacak öğrenciler için bir nitel veri sunduğundan, çalışılmamış ya da daha az çalışılmış buluntu/eserin tespitine yönelik referans kaynağı olacak ve bu alanlara yönelimi sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abramson, J. H.(1994). Making Sense of Data. (2nd ed.), Oxford University Press, New York.
- Alexander, E. P. & Alexander, M. (2008). Museums In Motion: An Introduction to The History and Functions of Museums (2nd. ed.), AltaMira Press, USA.
- Ambrose, T. (1993). Museum Basics. London: ICOM.
- Atagök, T. (2012). Müze Koleksiyonları ve Araştırma. (Haz. N. Ertürk ve H. Uralman). Müzebilimin ABC'si ss.171-176, Ege Yayınları, İstanbul.
- Burcaw, G. E. (1997). Introduction to Museum Work. (3nd. ed.) Walnut Creek, Altamira Press.Calif.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 17. Basım, Pegem Akademi, Ankara.
- Crane, S. A. (2006). The Conundrum Of Ephemerality: Time, Memory and Museums. (Ed. S. Macdonald). A Companion to Museum Studies. ss. 99-109, Blackwell, London.
- Fenton, A. (1995). Collections Research: Local, National And International Perspectives. (Ed. A. Fahy). Collections Management, ss. 224-232, Routledge, London and New York.
- ICOM (2007). Development Of The Museum Definition According To ICOM Statutes (2007-1946). 19.06.2020 tarihinde http://archives.icom.museum/hist_def_eng adresinden erişildi.
- Johnson, A. P. (2014). Eylem Araştırması El Kitabı. (Çev. Ed. Uzuner. Y., Özten Anay, M.) Anı Yayıncılık, Ankara.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 22. Basım. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Krippendorff, K. (1980). Content Analysis: An Introduction to is Methodology. Sage. Beverly Hills.

- Levy, F. (2001). Toplumsal Tarih veya Halk Sanatı Müzelerine İlişkin Bazı Uyarıcı Notlar. Kent, Toplum, Müze: Deneyimler-Katkılar, ss. 80-85, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Madran, B. (1999). Müze Türleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek İçinde (Der. T. Atagök), ss. 3-19, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Merriman, N. (2000). Müzeler Koleksiyonlar İçin Mi, İnsanlar İçin Mi? İngiltere’de Müzelere Ulaşmada Artan Olanaklar Üzerine Son Gelişmeler. (Yay. haz. Zeynel Abidin Kızılyaprak). Üçüncü Uluslararası Tarih Kongresi Tarih Yazımı ve Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme, ss. 69-80, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Orna, E. & Pettitt, C. (1998). Information Management In Museums. Aldershot, Gower, England.
- Özkasım, H. (2012). Müzelerde Koleksiyon Yönetimi. (Haz. N. Ertürk ve H. Uralman). Müzebilimin ABC’si , ss.43-56, Ege Yayınları, İstanbul.
- Weber, R. P. (1989). Basic Content Analysis. Sage. London.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız Yılmaz, N. & Mentiş Taş, A. (2017). “Türkiye’de 1985-2015 Tarihleri Arasında Yapılmış Müze Konulu Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi”. Turkish Studies (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı). S. 12/4. ss. 603-622.
- Yücel, D. (2012). Yeni Medya Sanatı ve Yeni Müze. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.

